

EĞİTİM
REFORMU
GİRİŞİMİ

4+4+4'E GEÇİŞ

EYLÜL 2012 BİLGİ VE POLİTİKA NOTLARI BİLGİ NOTU

İLKÖĞRETİME BAŞLAMA YAŞININ ERKENE ALINMASI 1
İLKÖĞRETİM OKULLARININ İLKOKUL, ORTAOKUL VE İMAM-HATİP ORTAOKULU OLARAK AYRILMASI 4
ORTAÖĞRETİMİN ZORUNLU EĞİTİM KAPSAMINA ALINMASI 6
SONUÇ: YENİ EĞİTİM SİSTEMİNE GEÇİŞ SÜRECİNDE NELER İZLENMELİ? 8

"4+4+4" DÜZENLEMESİ İLE NELER DEĞİŞTİ? YENİ SİSTEME GEÇİŞTE NELER İZLENMELİ?

Eğitim Reformu Girişimi (ERG) bu belgede, kamuoyunda "4+4+4" olarak bilinen 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un getirdiği başlıca değişiklikleri üç ana başlık altında özetliyor ve eğitim sisteminin yeni yasal düzenlemeden nasıl etkileneceğini irdeliyor. Notta ayrıca, değişikliklerin etkilerinin ortaya çıkarılması ve gerekli iyileştirmelerin yapılabilmesi için yanıtlanması kritik önem taşıyan sorulara da yer veriliyor.

Notun ilk bölümünde ilköğretime başlama yaşının erkene alınması ve bu düzenlemeye bağlı olarak ders çizelgesi ve öğretim programlarında yapılan değişiklikler değerlendiriliyor. İkinci bölümde, ilköğretim okullarının ilkokul, ortaokul ve imam-hatip ortaokulu olarak ayrılması ele alınıyor. Ortaokullarda yapılan ders çizelgesi değişiklikleri ve seçmeli derslere ilişkin bilgiler de bu bölümde yer alıyor. Üçüncü bölümde, ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması ve ortaöğretim kurumları ders çizelgelerinde yapılan değişiklikler özetleniyor.

Eğitim sistemindeki bu değişikliklerin etkilerini değerlendirebilmek ve uygulamaların gelecekte nasıl geliştirilebileceğine ilişkin öneriler sunabilmek için, yeni sistemin deneyimleneceği ilk eğitim-öğretim yılında uygulamaların yakından izlenmesi ve kapsamlı ve güvenilir veri toplanması büyük önem taşıyor.

Bu bağlamda, bu belge yasal düzenlemelerin getirdiği belli başlı değişiklikleri özetlerken, etkilenecek olan kilit göstergelere ve süreçlere de işaret ediyor. Belgenin sonuç bölümünde, yeni eğitim sistemine geçişte izlenmesi ve değerlendirilmesi gereken konulara örnekler sunuluyor.

2012-2013 eğitim-öğretim yılı itibarıyla, 66 ayını doldurmuş olan çocukların ilkokula başlaması zorunlu oldu. 60-65 aylık çocuklar ise, velilerinin talebine bağlı olarak ilkokul 1. sınıfa başlayabiliyor. 66 ayını doldurmuş ancak okula hazır olmadığı sağlık raporuyla belgelenen öğrencilerin ilkokula başlaması bir yıl ertelenebiliyor.

6287 sayılı kanun öncesinde, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 3. maddesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 15. maddesi uyarınca (Eylül ayı sonu itibarıyla) 69-80 aylık çocukların ilköğretime kaydının yapılması esastı. Ancak bedenlen yeterince gelişmemiş olan çocuklar, velisinin yazılı isteği üzerine okulöncesi eğitim kurumlarına devam edebiliyordu ya da bu çocukların kayıtları bir yıl ertelenebiliyordu.ⁱ

6287 sayılı Kanun ile 222 sayılı Kanun'un 3. maddesinde ilköğretime başlama yaşına ilişkin bir değişiklik yapılmadı. Ancak, yasanın tartışılması sırasında ilköğretime başlama yaşının bir yıl öne çekileceği Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) yetkilileri tarafından sık sık vurgulandı. Değişikliğin tartışıldığı dönemde, ilkokula başlama yaşının erkene alınmasının olumsuz etkileri olacağına ilişkin veri-temelli paylaşımlarda bulunan ERG,ⁱⁱ 60-68 aylık çocukların okula başlamaları konusunda esneklik tanınması gerektiği görüşündeydi.ⁱⁱⁱ Okula başlama yaşına ilişkin değişiklik kesinleştiğinde ise ERG, değişikliğin 66 aydan büyük çocuklarla sınırlanması, 60-65 aylık çocukların kayıtlarının zorunlu tutulmaması ve velileri bu yaş grubundaki çocuklarını ilkokula göndermeye teşvik edecek adımlardan kaçınılması gerektiğini savundu.

9 Mayıs'ta yayımlanan 2012/20 sayılı ve "12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar" konulu genelgede, 30 Eylül 2012 itibarıyla 66 ayını tamamlayan çocukların ilköğretime kaydının yapılacağı belirtildi. Eylül 2012'de 66-80 aylık çocukların kaydının yapılması sonucunu doğuran bu durum, 21 Temmuz 2012'de yayımlanan yönetmelik değişikliğiyle kesinleşmiş oldu:

"İlkokulların birinci sınıfına, kayıtların yapıldığı yılın Eylül ayı sonu itibarıyla 66 ayını dolduran çocukların kaydı yapılır. Gelişim yönünden ilkokula hazır olduğu anlaşılan 60-66 ay arası çocuklardan, velisinin yazılı isteği bulunanlar da ilkokul birinci sınıfa kaydedilir. Yaşça kayıt hakkını elde eden, ancak bedenlen veya zihnen yeterince gelişmemiş olup

okula uyum sağlayamayan 66 ay ve üzeri çocuklar da Kasım ayı sonuna kadar sağlık kurumlarından verilen bedenlen veya zihnen gelişmemiş tıbbi tanılı rapor üzerine okul öncesi eğitime yönlendirilebilir veya kayıtları bir yıl ertelenebilir."

Yönetmeliğe göre 60-65 aylık çocukların kaydının yapılması velinin yazılı talebine bırakılacaktı. Ancak, yayımlanan yönetmelikte bu ay aralığındaki çocuklar için esneklik sunulmuş olsa da, Ağustos ayı itibarıyla 60-65 aylık çocukların aday kayıtları, velilerin talebiyle daha sonra silinebilmek üzere, e-okul üzerinden otomatik olarak yapıldı.^{iv} ERG'nin Bakanlık ve paydaşlar nezdinde düzenli sürdürdüğü iletişim ve izleme çalışmalarında derlediği bilgiler ve kimi basın organlarında çıkan haberler, okula kayıt sürecinde derslik sıkıntısı nedeniyle 60-65 aylık öğrencileri okulöncesi eğitime yönlendirmeyi tercih eden okullar olduğuna; kimi okullarda velilerin anasınıfı kontenjanları dolduğu için çocuklarını anasınıfına kayıt ettiremediklerine;^v birçok velinin de okulöncesi eğitim için ücret ödemek yerine, çocuklarını ücretsiz olacağı için 1. sınıfa kaydettirmeyi tercih ettiğine işaret ediyor. Dolayısıyla, okulöncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınmamış olması ve/veya ücretli olması, 60-65 aylık çocukların gelişim özellikleri ve gereksinimlerine daha uygun bir ortamda eğitim almasının önünde engel oluşturabiliyor.

Okula başlaması zorunlu olan 66-71 aylık çocukların okula başlamalarının bir yıl ertelenebilmesi için ise, Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastanelerden tıbbi rapor alınması koşulu getirildi. Yasal düzenlemeye göre, 66 ayını doldurmasına rağmen okula başlamayan raporsuz öğrencilerin ailelerine, çocukların okula gitmediği gün başına 15 TL para cezası uygulanacak.

Okula başlama yaşının 66 aya çekilmesiyle ve yönetmelikte belirtilenin aksine 60-65 aylık çocukların da ilkokula kayıtlarının e-okul üzerinden yapılması sonucunda, okula başlayacak

olan öğrenci sayısında ciddi bir artış bekleniyor.^{vi} 2011-2012 eğitim yılında Türkiye’de okula başlayan öğrenci sayısı yaklaşık 1,2 milyon iken, Ağustos 2012 itibarıyla e-okul üzerinden kaydı yapılmış olan öğrenci sayısı 2,3 milyon dolaylarındaydı.^{vii} 60-65 ay arası çocuklardan bir bölümünün ve 66 ay üzeri çocuklardan raporlu olanların kaydı ertelenebilecek olsa da, bu yıl yaklaşık 1,6 milyon öğrencinin okula başlamış olacağı tahmin ediliyor.^{viii}

Öğrenci sayısındaki bu artış, yeni düzenlemelerin doğuracağı en önemli güçlüktür. Böylesine bir artış, halihazırda bölgeler, iller ve ilçeler arasında eşitsizliklerin görüldüğü; fiziksel mekan ve öğretmen sıkıntıları yaşayan eğitim sistemi üzerinde yönetilmesi güç bir yük oluşturacaktır.

Öncelikle, okullarda artan öğrenci sayısını karşılayacak sayıda derslik bulunmadığı tahmin ediliyor. İl Milli Eğitim Müdürlükleri birçok ilde derslik sayılarını artırma çalışmaları yapmış olsa da, özellikle büyük şehirlerin çok göç alan yoğun nüfuslu ilçelerinde derslik başına düşen öğrenci sayısı 70’i aşabiliyor.^{ix} Öğretmen ve derslik başına

düşen öğrenci sayılarının artmasıyla, zaten pek çok sorun barındıran eğitimin kalitesi ciddi anlamda risk altına girmiş olacak.

Artan öğrenci sayısının yanı sıra, okulların fiziksel koşulları okula başlaması zorunlu olan 66 aylık çocuklar ve velilerinin talebiyle okula başlayacak olan 60-65 aylık çocuklar için uygun bir ortam sunmuyor. Okul binalarında çeşitli tadilat çalışmaları ve hazırlıklar yapıldı, ancak ERC’nin iletişime geçtiği öğretmen ve idarecilerin görüşleri, bu kadar kısıtlı bir sürede tüm okul binalarında merdivenlerin, lavaboların, sıraların vb. bu yaştaki çocukların fiziksel koşullarına uygun hale getirilmemiş olduğu yönündeydi. 1. sınıf öğrencilerinin okula tanıştığı ilk hafta boyunca basına yansıyan haberler de, okulların artan öğrenci sayısı ile baş etmekte zorlandıklarını, tüm okulların küçük yaştaki öğrenciler için gerekli hazırlıkları yapamamış olduklarını gösteriyor.^x Fiziksel mekanların elverişsizliği, eğitimin kalitesi kadar çocukların güvenliği açısından da tehlike oluşturuyor.

2012-2013 öğretim yılında, ilkokul 1. sınıflar yenilenmiş ders çizelgeleri ile karşılaşılıyor. 1. sınıfın ilk 12 haftasını kapsayan Uyum ve Hazırlık Çalışmaları programı hazırlandı ve 10-14 Eylül haftasında uygulanmaya başlandı.

6287 sayılı Kanun’u takiben Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB), 69 ve 98 sayılı kararları ile ilkokul, ortaokul ve imam-hatip ortaokullarının haftalık ders çizelgelerini yeniledi.^{xi} Yenilenmiş 1. sınıf haftalık ders çizelgelerinde Türkçe, Serbest Etkinlikler, Görsel Sanatlar ve Müzik dersleri birer saat eksiltildi, Matematik’in ders saati ise bir saat artırıldı. Serbest Etkinlikler’in zorunluluğu kaldırıldı ve velilerin isteği doğrultusunda okul yönetimin kararına bırakıldı.

Ek olarak, Beden Eğitimi dersi "Oyun ve Fiziki Etkinlikler" dersine dönüştürülerek ders saati sayısı ikiden beşe çıkartıldı. Dersin programı Ağustos ayının son haftasında duyuruldu. Ders kitabı önümüzdeki yıl içinde hazırlanacağı için, 2012-2013 öğretim yılında ilgili genel müdürlük tarafından hazırlanarak dağıtılacak olan eğitim materyalleri kullanılacak.^{xii}

Bakanlık, ders çizelgesindeki değişiklikler ile öğrencilerin akademik yükünün azaltılmasını ve okula aidiyetlerinin geliştirilmesini amaçlıyor.^{xiii}

Yapılan değişikliklere bakıldığında, Oyun ve Fiziki Etkinlikler dersine haftada beş saat ayrılmış olması, küçük yaştaki öğrencilerin okula aidiyetlerinin gelişmesi yönünde olumlu bir adım olarak öne çıkıyor. Ancak, çizelge değişikliği ile amaçlanmış olduğu üzere öğrencilerin ders yükünün azaltıldığını söylemek mümkün değil. Bir saatlik Türkçe ders saatinin eksilmesine karşın, Matematik’in ders saati bir saat arttı. Oyun ve Fiziki Etkinlikler’e beş saat ayırabilmek için, Görsel Sanatlar ve Müzik derslerinden birer saat eksiltildi. 1. sınıfların zorunlu ders saati sayısı geçen yıla göre bir saat artarak 26 oldu, toplam ders saati ise değişmedi. Okulların isteğine göre Serbest Etkinlikler uygulaması yapılmayabilecek; ancak bu da akademik yükün hafifletilmesinden çok, Serbest Etkinlikler’den fedakarlık edilerek haftalık toplam ders saatinin azaltılmasına yönelik bir adım olarak göze çarpıyor.

TTKB ayrıca, 1. sınıfın ilk 12 haftasını kapsayan “Uyum ve Hazırlık Çalışmaları” eğitim programını öğrenci ve öğretmen kitapları ile birlikte Ağustos

ayının son haftasında yayımladı.^{xiv} İlkokula yeni başlayan öğrencilerin okula uyumunu kolaylaştırmak, 1. sınıf derslerine temel oluşturmak ve hazırlık amacıyla oluşturulan program, küçük yaşta 1. sınıfa başlayacak olan çocukların okula ve eğitim etkinliklerine daha kolay adapte olabilmeleri için önemli bir çalışmadır.

Uyum programı incelendiğinde, programın gerek içerik gerekse sunum bakımından özenli bir şekilde hazırlandığı gözlemleniyor. Programda ele alınan etkinlik türleri, farklı gelişim alanlarına yönelik ve okula hazırlık için gerekli olan becerileri destekler niteliktedir. Ancak, program daha çok okulöncesi eğitim almamış olan öğrencilere hitap ediyor, daha önce okulöncesi eğitim almış öğrenciler için ise tekrar niteliği taşıyor.^{xv} Öğretmenlerin öğretim programını, yeterince hazır olmayan öğrencilerin okula alışmasını sağlayacak ve aynı zamanda okuma-yazma ve matematik gibi becerileri edinmeye hazır öğrencilerin motivasyonlarını kaybetmelerini önleyecek biçimde uygulayabilmeleri bekleniyor. Program, öğretmenlere sınıftaki öğrencilerin durumuna göre değişiklik yapma konusunda olanağı tanıyor. Ancak, okulöncesi eğitimi almış ve almamış 60-80 ay arası öğrencilerin aynı sınıfta yer alacağı göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenlerin daha çok yönlendirmeye gereksinim duyacağı söylenebilir. Okula başlama yaşının “sadece üç ay” geriye çekildiği sıklıkla vurgulansa da, bu yaş dönemindeki çocuklar için bir ay bile gelişimsel anlamda önemli bir farktır. Dolayısıyla, ilkokula başlama yaşındaki üç aylık farkın, 1. sınıf ders

programlarının uygulanmasında belirgin olarak hissedileceği, öğretmenlerin ciddi sıkıntılar yaşayabileceği öngörülebilir.

Sınıf öğretmenlerinin yeni müfredat hakkında kapsamlı bir eğitim almamış olmaları da, programın verimli bir şekilde uygulanmasını engelleyebilir. Öğretmenlere yeni sisteme hazırlanmaları için sunulan eğitim, 3 Eylül’de başlayan ve 5 gün süren uzaktan eğitim seminerleriyle sınırlıydı. Yeni bir sistemde, yeni bir yaş grubuna eğitim veren öğretmenlerin bu seminerler dışında hazırlıkları veya yeni sistem ve programa ilişkin uygulama deneyimleri bulunmuyor. Ek olarak, program ne kadar iyi hazırlanmış olsa da, oyun ile öğrenmeyi odak alan bu etkinliklerin, kimi ilçelerde mevcutları 70 üzerinde olması beklenen sınıflarda etkili bir şekilde uygulanmasını beklemek pek gerçekçi görünmüyor.

Eğitim-öğretim yılının ilk üç ayını kapsayan uyum programının ardından, 1. sınıfta nasıl bir müfredat uygulanacağı ise halen belirsizliğini koruyor. Mevcut program ve MEB tarafından yapılan açıklamalar, daha önce okulöncesi eğitimi almamış ve/veya ilkokula yeterince hazır olmayan öğrencilerin hangi aşamada diğer öğrencilerle benzer düzeye gelebileceği, gelişimsel farkların hangi aşamada kapanmış olmasının beklendiği gibi kritik sorulara yanıt vermiyor. Ek olarak, güncellenmiş 2, 3 ve 4. sınıf programları henüz hazırlanmadığından, bu aşamada ilkokul müfredatına ilişkin bütüncül bir değerlendirme yapmak olası değildir.

İLKÖĞRETİM OKULLARININ İLKOKUL, ORTAOKUL VE İMAM-HATİP ORTAOKULU OLARAK AYRILMASI

“4+4+4” ile birlikte sekiz yıllık ilköğretim okulları, ilkokul ve ortaokul olmak üzere dörder yıllık bağımsız iki kademeye ayrıldı. Ortaokullar, imam-hatip ortaokullarının yeniden açılmasıyla, ortaokul ve imam-hatip ortaokulu olarak ikiye ayrıldı. Yeni sisteme geçiş sürecinde, yedi farklı okul türü olacak.

1997’de kaldırılan ilkokul ve ortaokullar, 6287 sayılı Kanun ile her kademe dörder yıllık olmak üzere yeniden kuruldu. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü 3.7.2012 tarihinde valiliklere gönderdiği “Okul Dönüşümleri” konulu yazı ile yedi farklı ilkokul/ortaokul türünün oluşturulacağını belirtti. Aşağıda sıralanan okul türleri, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü’nin ilgili yazısından değişiklik yapılmadan alıntılanmıştır:

“ 1) Müstakil ilkokul (Tüm öğrencileri 1-4 olacak ve 5-8’inci sınıfları tamamen ortaokula aktarılacak okullar ve birleştirilmiş sınıflı okulların tamamı),

2) Müstakil ortaokul (Tüm öğrencileri 5-8 olacak ve 1-4’üncü sınıfların tamamı ilkokula aktarılacak okullar),

3) **İmam hatip ortaokulu** (Tüm öğrencileri imam hatip ortaokulu olacak sadece 5'inci sınıf öğrencilerinin bulunacağı okul),

4) **İlkokul ve ortaokul bir arada** (3 yıl sonra ilkokul olacak), (1'inci sınıfa öğrenci alınacak, 1-4'ü ve 6-8'inci sınıfları bulunan ve 5'inci sınıfları ortaokula gidecek okullar),

5) **İlkokul ve ortaokul bir arada** (3 yıl sonra ortaokul olacak), (5'inci sınıfa öğrenci alınacak, 2-4'ü ve 5-8'inci sınıfları bulunan ve 1'inci sınıfları ilkokula gidecek okullar),

6) **Ortaokul sabahçı, ilkokul öğlenci** olarak ayrılacak (Kurumun iki ayrı kodu olacak), (Yakın çevresine ek bir okul yapılma durumu olmayan okullar olup, bu okulların hem birinci sınıfına, hem de 5'inci sınıfına öğrenci alınacak okullar),

7) **İlkokul, ortaokul ve imam hatip ortaokulu bir arada** (üç yıl sonra imam hatip ortaokulu olacak), (1 ve 5'inci sınıflara öğrenci alınmayacak, 2-4 ve 6-8'inci sınıfları mezun olduktan sonra tamamen imam hatip ortaokulu olacak okullar).^{xvi}

Buna göre, yeni eğitim sistemine kademeli geçişte birçok okul binası aynı anda ilkokul, ortaokul ve imam-hatip ortaokuluna ev sahipliği yapmak zorunda kalacak. Farklı ders çizelgelerine, saatlerine ve programlarına tabi olan öğrenciler, üç yıllık geçiş döneminde aynı çatı altında eğitim görecek.

6287 sayılı Kanun ile yapılan bir değişiklik de, 16.8.1997 tarihli 4306 sayılı kanunla kapatılan imam-hatip ortaokullarının yeniden kurulmasıdır. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 5.6.2012 tarihinde valiliklere gönderdiği "Okul Planlamaları" konulu

yazı ile imam-hatip ortaokullarına öğrenci kayıtlarının esaslarını belirledi. Buna göre 2012 Eylül ayı itibarıyla 5. sınıfa başlayacak öğrencilerden imam-hatip ortaokuluna gitmek isteyenlerin, velilerinin başvurusu üzerine imam-hatip okullarına kayıtları yapılabilecek. İmam-hatip ortaokullarına başvurular kapasitenin üstünde olursa, kayıtlar noter huzurunda çekilecek kura ile yapılacaktır.

İmam-hatip ortaokulları ve diğer ortaokullar arasındaki temel fark, uygulanacak olan ders çizelgeleridir. Ortaokullarda zorunlu ders sayısı 5. ve 6. sınıfta 28, 7. ve 8. sınıfta 29 iken, imam-hatip ortaokullarında zorunlu ders sayısı 36'dır. Böylelikle, ortaokullara kıyasla haftada dört saat daha az seçmeli ders sunulan imam-hatip ortaokullarında, haftalık ders saati toplam 40 saati bulacaktır. Ortaokul 5. sınıftaki öğrenciler haftada toplam 36 saat ders alırken, bu sayı imam-hatip ortaokuluna giden 5. sınıf öğrencileri için 40 saattir.

Beden Eğitimi ve Spor ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerini ortaokul öğrencilerine göre haftada birer saat daha az alan imam-hatip ortaokulu öğrencileri, ortaokul öğrencilerinden farklı olarak haftada iki saat Arapça dersi görüyorlar. Ek olarak, ortaokullarda Din, Ahlak ve Değerler alanında seçmeli ders olarak sunulan üç ders (Kuran-Kerim, Hz. Muhammed'in Hayatı, Temel Dini Bilgiler), imam-hatip ortaokulu öğrencilerine haftada ikişer saatlik zorunlu dersler olarak veriliyor. İmam-hatip ortaokullarındaki zorunlu derslerin, Kuran-ı Kerim ve Hz. Muhammed'in Hayatı derslerinin öğretim programlarının, ortaokullardaki derslerin programlarıyla ortak olacağı belirtiliyor.^{xvii}

2012-2013 öğretim yılında, ortaokul 5. sınıf öğrencilerini de yenilenmiş ders çizelgeleri bekliyor. Ortaokullara getirilen yeni seçmeli ders uygulaması, bu yıl ilk olarak 5. sınıf öğrencileri tarafından deneyimlenecek.

2012-2013 eğitim-öğretim yılında, ilkokul 5. sınıfta da yenilenmiş ders çizelgeleri uygulanacak. Yeni ders çizelgelerinde Matematik dersinin haftalık ders saati bir saat artırıldı, Trafik Güvenliği dersi programdan çıkartıldı, Fen ve Teknoloji dersinin adı Fen Bilimleri olarak değiştirilerek haftalık ders saati bir saat artırıldı. Ek olarak, haftada dört saatlik Serbest Etkinlikler kaldırıldı ve haftada sekiz saatlik seçmeli dersler eklendi.

Yapılan ders çizelgesi değişiklikleriyle birlikte, ortaokullardaki toplam ders saati ciddi bir artış gösteriyor. 6-8. sınıflarda geçen yıl toplam zorunlu ders sayısı 30 iken, bu yıl seçmeli derslerin eklenmesiyle bu sayı 6. sınıfta 36'ya, 7. ve 8. sınıflarda ise 37'ye çıkıyor. Ders saatlerinin artması, öğrencilerin okulda geçirecekleri süreyi de etkiliyor. Bu durum, özellikle sabahçı-öğlenci olarak ikili eğitim uygulaması yapılacak olan

okullarda, ortaokul öğrencilerinin sabahın çok erken saatlerinde okula gitmelerine ve ilkököl öğrencilerinin ise okuldan akşam saatlerinde çıkmalarına ya da teneffüslerin süresinin beş dakikaya kadar azalmasına neden olacak.

Ortaokullarda verilecek olan seçmeli dersler altı alanda gruplanıyor. Belirlenen alanlar ve bu alanlardaki seçmeli dersler şöyledir:

Din, Ahlak ve Değerler <ul style="list-style-type: none"> - Kur'an-ı Kerim - Hz. Muhammed'in Hayatı - Temel Dini Bilgiler	Dil ve Anlatım <ul style="list-style-type: none"> - Okuma Becerileri - Yazarlık ve Yazma Becerileri - Yaşayan Diller ve Lehçeler - İletişim ve Sunum Becerileri*	Fen Bilimleri ve Matematik <ul style="list-style-type: none"> - Bilim Uygulamaları - Matematik Uygulamaları - Çevre ve Bilim* - Bilişim Teknolojileri ve Yazılım
Yabancı Dil <ul style="list-style-type: none"> - Yabancı Dil (Bakanlar Kurulu kararı ile kabul edilen diller)	Sanat ve Spor <ul style="list-style-type: none"> - Görsel Sanatlar - Müzik - Spor ve Fiziki Etkinlikler - Drama - Zeka Oyunları	Sosyal Bilimler <ul style="list-style-type: none"> - Halk Kültürü* - Medya Okuryazarlığı* - Hukuk ve Adalet* - Düşünme Eğitimi*

* İşaretli dersler 5. sınıf öğrencileri tarafından seçilemez; 6-8. sınıf öğrencilerine sunulan derslerdir.

5. sınıf öğrencileri, haftada sekiz saat seçmeli ders alabilecek. Seçmeli dersler genel olarak haftada iki saat olarak düzenlenmekle birlikte, Spor ve Fiziki Etkinlikler, Görsel Sanatlar ve Müzik dersleri öğrenci tercihine bağlı olarak dört saat olarak da seçilebilecek. Bu düzenlemelere göre öğrenciler en az iki, en fazla dört farklı ders seçebilecekler.

İmam-hatip ortaokullarında okuyan 5. sınıf öğrencileri ise Din, Ahlak ve Değerler grubundaki üç dersi zorunlu dersleri arasında görecekler ve haftada sadece dört saat seçmeli ders alabilecekler. Spor ve Fiziki Etkinlikler, Görsel Sanatlar ve Müzik dersleri, imam-hatip 5. sınıf öğrencileri tarafından dört saat olarak seçilemeyecek. Öğrencilerin Din, Ahlak ve Değerler alanı dışındaki diğer beş gruptan iki ders seçmeye hakları olacak.

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından 31 Ağustos 2012'de yayımlanan 2012/37 sayılı genelgeye göre, öğrenciler ders seçimlerini Bakanlık'ın internet sitesi üzerinden 3-10 Eylül tarihleri arasında erişebilecekleri seçmeli ders tanıtımlarını inceleyerek yapacaklardı. Ders tanıtımları, gecikmeli olarak 6 Eylül akşamı yayımlandı.^{xviii} Öğrencilerin dört gün içinde seçmeli derslerine karar vermeleri, seçtikleri dersleri 10-12 Eylül tarihleri arasında yazılı dilekçeler ile okul müdürlüklerine bildirmeleri bekleniyordu. Öğrenci bildirimlerinin ardından okulların, 13-14 Eylül tarihlerinde seçmeli ders sınıflarını oluşturup ders programlarını hazırlamaları planlandı.

Bir seçmeli dersin oluşturulabilmesi için, o dersi en az 10 öğrencinin seçmesi koşulu bu genelge ile tekrarlandı. Ancak ne genelgede ne de başka bir kaynaktan, 10 kişiye ulaşamadığı için ders açılmama durumunda bu dersleri seçen öğrencilerin diğer derslere nasıl yönlendirilecekleri konusunda bilgi yoktur. Bakanlık tarafından Temmuz 2012'de yayımlanan güncellenmiş *12 Yıl Zorunlu Eğitim: Sorular-Cevaplar* belgesinde, 10 öğrenci koşulu konusunda "esneklik sağlanacağı öngörülmüyor" ifadesi kullanılıyor ancak, hangi seçmeli ders taleplerinde ve nasıl bir esneklik sağlanacağına ilişkin henüz bir açıklama yapılmadı.

Belirsiz olan bir konu da, 10 kişilik sınırın ilerleyen yıllarda yalnızca sınıf içinde mi yoksa okul genelinde mi geçerli olacaktır. Bir seçmeli dersi tercih eden 10 öğrencinin aynı sınıf düzeyinde olması gerektiği takdirde, özellikle talebin az olacağı derslerde sınıf oluşturulması oldukça düşük bir olasılıktır. 12 Eylül'de açıklanan Kürtçe dersi programında, ders gruplarının öğrencilerin bilgi düzeylerine göre, dolayısıyla farklı sınıflardan karışık olarak oluşturulabileceği belirtiliyor. Ancak dil dersi dışında kalan derslerde gruplama uygulamasının nasıl yapılacağı belirsizliğini koruyor. Örneğin Temel Dini Bilgiler dersinde Alevilik, Musevilik, Hristiyanlık vb. diğer inançlara ilişkin öğrenim görme gibi, talebin daha az olabileceği dersler yalnızca kağıt üzerinde var olan seçenekler olarak kalma riski taşıyor.

Eylül ayının ilk haftası itibarıyla, yalnızca Hz. Muhammed'in Hayatı ve Kuran-ı Kerim derslerinin programları hazırlandı. 12 Eylül 2012'de ise Matematik Uygulamaları ve Kürtçe derslerinin programları TTKB'nin internet sitesine eklendi.

Ders kitaplarıysa yıl içinde hazırlanacak.^{xix} 2012-2013 öğretim yılında, bu iki ders dışında kaç farklı seçmeli ders sunulacağı dahil olmak üzere, seçmeli ders uygulamasına ilişkin ayrıntılar, okulların açıldığı ilk hafta halen belirsizliğini koruyor.

ORTAÖĞRETİMİN ZORUNLU EĞİTİM KAPSAMINA ALINMASI

"4+4+4" düzenlemeleri ile birlikte, dört yıllık ortaöğretim zorunlu eğitim kapsamına alındı. Daha önce sekiz yıl olan zorunlu eğitim, 12 yıla çıkarıldı. Öğrenciler artık diplomalarını ilköğretimi tamamladıklarında değil, liseden mezun olurken alabilecekler.

6287 sayılı Kanun ile ortaöğretim zorunlu eğitim kapsamına alındı. Böylece, 2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren, 8. sınıfı bitiren öğrencilerin liseye devam etmesi zorunlu olacak. Ortaokulu tamamlayan veya liseye devam eden öğrenciler, ortaöğretimi isterlerse açık lisede de tamamlayabilecekler. Bu düzenleme ancak, ortaöğretimde okullulaşma oranlarında artışla yetinilmediği ve tüm ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrencilerin belirli asgari kazanımları elde etmiş olmaları sağlandığı takdirde Türkiye eğitim sistemi için olumlu bir adım olabilir.

Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkmasıyla birlikte, ilköğretim diploması uygulaması da sona erdi. 2011-2012 öğretim yılında 8. sınıftan mezun olan öğrencilere diploma verilmedi; 2012-2013 öğretim yılından itibaren diploma ancak ortaöğretim tamamlandığında verilen bir belge olacak. MEB'in açıklamalarına göre, ortaöğretimin yasal olarak zorunlu hale gelmesi ile birlikte, daha önce ilköğretimde kırsal bölgelerde uygulanan taşınabilir eğitim, özel gereksinimli öğrenciler için uygulanan kaynaştırma eğitimi gibi uygulamalar ortaöğretimde de yaygınlaştırılacak.

Ortaöğretim kurumlarında yeni sisteme bağlı göze çarpan bir değişiklik de, ortaokullara eklenen seçmeli derslere paralel olarak ortaöğretim ders çizelgelerinde seçmeli derslerde bazı değişiklikler yapılmasıdır. Kuran-ı Kerim, Hz. Muhammed'in Hayatı ve Temel Dini Bilgiler dersleri, 2. grup seçmeli dersler havuzuna eklendi.

Diğer bir önemli değişiklik de, 9. sınıfların haftalık ders çizelgelerine seçmeli derslerin eklenmesi ve mevcut haftalık ders saatlerinin artırılmasıdır. Eklenen seçmeli ders saatleri, öğrencilerin alacağı haftalık toplam ders saatlerini de etkiliyor. Örneğin, sağlık meslek liseleri ve Anadolu sağlık

meslek liselerinde iki saat seçmeli ders eklendiği için, öğrencilerin toplam ders saatleri iki saat artışla farklı alanlardaki sağlık meslek liselerinde 38 ile 44 arasında değişecek. Genel liseler, meslek liseleri ve teknik liselerde ise, eklenen seçmeli derslerle birlikte öğrenciler haftada yedi saat daha fazla, toplam 37 saat ders görecektir. Anadolu, fen, sosyal bilimler, Anadolu öğretmen, güzel sanatlar ve spor liselerinde ise seçmeli ders saatleri beş saat olacak ve haftalık toplam ders saati 40 saati bulacak.

"4+4+4" öncesi süreçte daha çok ilkokula başlama yaşı, seçmeli dersler ve okul dönüşümleri gibi konulara odaklandı ve ortaöğretimin zorunlu hale getirilmesi gerek kamuoyu gerekse Bakanlık'ın gündeminde görece arka planda kaldı. Ortaöğretim kurumlarının yeni sistemle gelen değişikliklere hazırlık süreci, acilen üzerinde durulması, aydınlatılması ve tartışılması gereken bir konudur. Ayrıca, ortaöğretimin yasal olarak zorunlu kılınmasının doğrudan ortaöğretime % 100 katılımı güvence altına almayacağı unutulmamalıdır. 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, ortaöğretime geçiş oranında doğal olarak önemli ölçüde artış görülecektir. Asıl önemli olan, bu yıl ve önümüzdeki yıllarda kayıt olan öğrencilerin okula fiilen devam etmelerini ve kaliteli bir eğitim almalarını sağlayabilmektir.

2009-2010 öğretim yılında Türkiye genelindeki devamsızlık oranı, diğer bir deyişle 20 gün ve üstü devamsızlık yapan öğrencilerin tüm öğrencilere oranı, resmi ve genel ortaöğretimde % 44 olarak gerçekleşmiştir. Ortaöğretimde okulu terk verilerine bakıldığında, 2009-2010 öğretim yılında resmi ve örgün ortaöğretimde okulu terk oranı % 8,2'dir.^{xx} Bu rakamlara göre, öğrencilerin neredeyse yarısı okula düzenli bir biçimde devam etmemekte ve okulların açık olduğu her gün 2000'e yakın

öğrenci lise öğrenimini tamamlamadan okulu bırakmaktadır.^{xxi} Liseler öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamayan, yeterli yaşam becerilerini ve mesleki becerileri sunmayan ortamlar olduğu sürece, ortaöğretim zorunlu eğitim kapsamında olsa bile okulu terk ve devamsızlık oranlarında düşüş

beklemek gerçekçi değildir. Bu bağlamda, önümüzdeki dönemde ortaöğretimin niteliğinin geliştirilmesine yönelik uygulamaları ve politikaları hayata geçirmek, Bakanlık'ın öncelikli hedefi olmalıdır.

SONUÇ: YENİ EĞİTİM SİSTEMİNE GEÇİŞ SÜRECİNDE NELER İZLENMELİ?

Eğitim sisteminin kritik değişikliklerle karşılaşacağı ilk eğitim-öğretim yılında, Bakanlık, eğitim kurumları, akademi ve sivil toplum örgütlerine önemli bir görev düşüyor. Yapılan düzenlemelerin etkilerinin ortaya çıkarılması ve gerekli iyileştirmelerin yapılabilmesi için, bu süreçte uygulamaların yakından izlenmesi büyük önem taşıyor.

Yeni düzenlemelerin yaşama geçirilmesinde sorunları ve olumsuz etkileri olabildiğince aza indirmek, önümüzdeki dönemlerde uygulamaların nasıl geliştirilebileceğine ilişkin öneriler sunabilmek için, uygulamaların yakından izlenmesi ve kapsamlı ve farklı özellik ve konumlara göre ayrıştırılmış veri toplanması gerekiyor. MEB'in her yıl düzenli olarak topladığı veriler, bu anlamda bazı soruların yanıtlanması ve gelişmelerin izlenmesi için önemli bir kaynaktır. Bu yılki sürecin daha etkili izlenebilmesi ve olası sorunlar için çözümlerin hızlı bir biçimde üretilebilmesi bakımından, Bakanlık'ın yılın ilk döneminde hazır olan verileri eğitim-öğretim

yılının sonunu beklemeden kamuoyuyla paylaşması çok yararlı bir adım olacaktır.

Eğitim sistemindeki düzenlemelerin etkisini izleyebilmek için, düzenli olarak toplanan verilerin yanı sıra değişikliklerin yansımalarının görülebileceği çeşitli süreçler hakkında sorular sormak ve uzun erimli araştırmaları da içerecek biçimde farklı yöntemlerle bilgi toplamak da büyük önem taşıyor. Aşağıdaki sorular, yeni eğitim sistemine geçiş sürecinde uygulamaların nasıl izlenebileceği üzerine düşünmek, izlenmesi gereken konuları önceliklendirmek, bu sorulardan hareketle geliştirilecek yeni soruları teşvik etmek amacıyla paylaşılıyor.

İlköğretime başlama yaşının erkene alınması

- Farklı il ve ilçelerde ilköğretimin ilk dört yılında sınıf mevcutları ve öğretmen başına düşen öğrenci oranları nasıl değişti?
- 60-65 aylık çocukların okula kayıt süreçlerini çocuklar, veliler ve okullar nasıl deneyimledi?
- Velilerin okulöncesi eğitim ve ilkokul arasında yaptıkları tercihleri hangi faktörler belirledi? Okulöncesi eğitimi tercih eden velilerin oranı nedir?
- 60-65 aylık çocuklardan 2012-2013'te okulöncesi eğitime devam edenler ile ilkokula başlayanların, 1. sınıfı bitirdiklerinde sahip olacakları temel beceri düzeyleri ve kazanımları nasıl farklılaşıyor?
- Geçtiğimiz yıllarda okulöncesi eğitim alma fırsatı olmamış öğrenciler ve okulöncesi eğitim almış öğrenciler arasındaki fark 1. sınıf ve/veya ilkokul sonunda kapanmış olacak mı?
- Okullarda uygulamada 1. sınıfta farklı yaş/ay grupları ayrıştırılıyor mu? Ayrıştırma yapan ve yapmayan okullarda öğrencilerin kazanımları ve öğretmenlerin deneyimleri farklılaşıyor mu?
- Öğretmenlerin yeni programa ilişkin bilgileri yeterli düzeyde mi? Yeni bir yaş grubuyla ve kalabalık sınıflarda çalışan öğretmenler nasıl stratejiler geliştiriyorlar, bu stratejiler ne ölçüde başarılı oluyor?
- Yeni öğretim programına göre ve birlikte eğitim alan 60-80 aylık 1. sınıf öğrencileri 2. sınıfa geçişin gerektirdiği hazırlık düzeyine ne ölçüde sahip olacak? Hedeflenen temel becerileri edinmiş olacaklar mı?

İlköğretim okullarının ilkokul, ortaokul ve imam-hatip ortaokulu olarak ayrılması

- 2012-2013 öğretim yılında her tipte kaç adet okul açıldı?
- Farklı yaş gruplarındaki öğrenciler farklı binalarda mı eğitim görüyorlar? Kaç okulda ikili eğitim veriliyor?
- İkili eğitim uygulaması yapılan okullarda, öğrenciler okula kaçta geliyor, kaçta okuldan çıkıyor?
- Öğrenciler ve öğretmenler okula giriş/çıkış saatlerinin değişmesinden nasıl etkileniyorlar?
- Seçmeli dersler havuzunda yer alan derslerden hangileri, kaç okulda, kaç öğrenci için sunuluyor?
- Ders seçme süreci nasıl işliyor? Seçim sürecinde aileler, öğretmenler ve idarecilerin üstlendiği roller neler? Öğrencilerin seçim süreçlerini ne gibi faktörler etkiliyor?
- Öğrencilerin yüzde kaçını ilk tercihi olan seçmeli dersleri alabiliyor?
- Yeni oluşturulan seçmeli derslere hangi öğretmenler giriyor? Okullarda yeterli sayıda donanımlı öğretmen bulunuyor mu?
- 2012-2013 eğitim-öğretim yılında öğretmenler derslerde ne gibi materyaller kullanıyor? Seçmeli derslerin öğretim programlarına ilişkin öğretmenler ne düşünüyorlar, hangi konularda desteğe gereksinim duyuyorlar?
- Üç yıl sonra ilkokul, ortaokul veya imam-hatip ortaokula dönüşecek olan okullarda, üç yıllık geçiş sürecinde ne gibi zorluklar öngörülüyor/yaşanıyor? Öğrenciler, veliler, öğretmenler ve idareciler geçiş sürecini nasıl deneyimliyor, süreçten nasıl etkileniyorlar?

Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması

- Ortaöğretime geçiş, devamsızlık ve okulu terk oranlarında geçmiş yıllara göre fark görülüyor mu? Bu göstergeler kız çocuklar, özel gereksinimli çocuklar vb. bakımından farklılık gösteriyor mu?
- Ortaöğretimde artan öğrenci sayısı ile birlikte, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci oranları nasıl değişiyor? Bu oranlar iller ve bölgeler arasında ne ölçüde farklılaşıyor?
- Açık öğretimin ortaöğretim içindeki önceki yıllara göre farklılık gösteriyor mu? Açık öğretim ağırlıklı olarak hangi özelliklere sahip öğrenciler tarafından tercih ediliyor?
- Ortaöğretim, öğrencilere temel becerileri kazandırabiliyor mu? Bu beceriler, farklı öğretim ve okul türlerine devam eden öğrenciler açısından farklılık arz ediyor mu?
- Ortaöğretimde kaynaştırma eğitimi için destek eğitimi hizmetleri ne ölçüde sağlanabiliyor?

NOTLAR

ⁱ 21.7.2012'de yapılan yönetmelik değişikliği öncesinde, 27.8.2003 tarih ve 25212 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan *MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği*'nin 15. maddesi şöyleydi: "İlköğretim okullarının birinci sınıfına, o yılın 31 Aralık tarihinde 72 ayını dolduran çocukların kaydı yapılır. Yaşça kayıt hakkını elde eden ancak bedenen yeterince gelişmemiş olan çocuklar, velisinin yazılı isteği üzerine okul öncesi eğitim kurumlarına devam edebilir veya kayıtları bir yıl ertelenebilir."

ⁱⁱ Yasa teklifi tartışılırken Boğaziçi, Hacettepe ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakülteleri de okula başlama yaşındaki değişikliği benzer biçimde değerlendirdi. Fakültelerin yasa teklifine ilişkin kamuoyu ile paylaştıkları görüşlere aşağıdaki bağlantılardan ulaşılabilir:

<http://www.fed.boun.edu.tr/default.asp?MainId=18>,
<http://www.egitim.hacettepe.edu.tr/belge/4+4+4EgtFakKurulKarar.pdf>,
http://www.fedu.metu.edu.tr/web/documents/other/222sayiIIIkogretimveEgitimKanunuHakkindaEgitimFakultesiGorusu_s4_1.pdf,
http://www.fedu.metu.edu.tr/web/documents/other/222sayiIIIkogretimveEgitimKanunuHakkindaEgitimFakultesiIIIkogretimBolumuGorusu_s1.pdf

iii ERG'nin yasa teklifi ve okula başlama yaşına ilişkin görüşleri için bkz.

ERG (2012). *18 Soruda "4+4+4 Yasa Teklifi"*. İstanbul: ERG

ERG (2012). *TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmeye başlanan "İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" hakkında değerlendirme*. İstanbul: ERG.

iv <http://www.meb.gov.tr/haberler/haberayrinti.asp?ID=9621>

v <http://www.hurriyetegitim.com/haberler/11.09.2012/raporlu-velilere-sok-anaokulu-kalmadi-ilkogretim-ve.aspx>

vi 10-14 Eylül 2012 haftasında farklı illerden alınan bazı öğrenci sayıları için bkz.

<http://www.hurriyetegitim.com/haberler/10.09.2012/cocuklar-ilk-gune-aglayarak-basladi.aspx>

vii <http://www.haberturk.com/gundem/haber/775080-uyum-zili-23-milyon-ogrenci-icin-caldi>

viii Bakanlık'ın tahminlerine göre 1,6 milyon öğrencinin okula başlaması bekleniyordu

(<http://www.sabah.com.tr/Gundem/2012/09/11/mini-mini-birler-cabuk-adapte-oldu>); okulların ilk günü itibarıyla basına yansıyan haberler de 1,6 milyon öğrencinin okula başlamış olduğunu vurguladı.

(<http://www.cnnturk.com/2012/turkiye/09/16/4.4.4.yeni.egitim.sistemi.bugun.basliyor/676865.0/index.html>). Bakan Ömer

Diñer'in açıklamalarına göre, 66 ayını doldurmuş öğrencilerden % 3'ü rapor olarak anaokulunu tercih etti

(<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1100598&CategoryID=86>), 60-65 ay

arasındaki gönüllü kayıt sayıları ise beklentilerin üzerine çıkarak % 13-14'ü buldu

(<http://www.hurriyetegitim.com/haberler/16.09.2012/rapor-alma-orani-yuzde-3.aspx>).

ix Eylül ayı itibarıyla sınıf mevcutlarının yüksek olduğu bazı örnekler için bkz. <http://www.aksam.com.tr/her-sinifta-80-minik--137424h.html>, <http://www.hurriyetegitim.com/haberler/10.09.2012/muammer-yildiz-artak-gorev-ogretmene-dusuyor.aspx>, http://egitimajansi.com/ilkogretim/66_aylik_114_bin_minik_okullu_oldu.html,

http://www.abbasguclu.com.tr/egitim/istanbul_egitim_ve_ogretim_yilina_hazir.html

x <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1096443&CategoryID=77>,

<http://www.manisagunebakis.com/index.php?pages=haberg&id=1638>

xi 2012-2013 eğitim-öğretim yılında ilk olarak sadece 1. ve 5. sınıflar yenilenmiş ders çizelgelerine tabi olacaklar. Bu yıl ilkokul 2.-4. sınıf ve ortaokul 6.-8. sınıflarda okuyan öğrenciler ise geçtiğimiz yıl geçerli olan ilköğretim ders çizelgeleri üzerinden öğrenimlerine devam edecekler. Böylelikle, yenilenmiş ders programlarına kademeli olarak geçiş sağlanmış olacak.

xii 29.8.2012 tarihli ve 139 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı kararı.

xiii ERG'nin Bakanlık yetkilileri ile yaptığı görüşmeler ve Emin Karip'in 19.6.2012 tarihli Takvim gazetesinde yayımlanan "4+4+4'lük ayar" başlıklı haberdeki açıklamaları.

xiv İlk üç aydan sonra uygulanacak olan öğretim programı, bu notun hazırlık aşamasında, 18 Eylül itibarıyla henüz yayımlanmamıştır.

xv AÇEV ve ERG'nin Uyum ve Hazırlık Çalışmaları ders programı değerlendirmesi.

xvi Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün 3.7.2012 tarihli ve "Okul dönüşümleri" konulu yazısı.

xvii Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu (2012). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu yaşayan diller ve lehçeler dersi (Kürtçe 5. sınıf) öğretim programı*. Ankara: MEB.

xviii Yaşayan Diller ve Lehçeler dersinin tanıtımı, 18 Eylül 2012 itibarıyla bu tanıtımlar arasında yer almıyor.

xix Bakan Ömer Diñer, 3.9.2012 tarihinde CNN Türk'te yaptığı açıklamada ifade etmiştir. Programın deşifre metni için bkz. http://www.meb.gov.tr/haberler/2012/CNNTURK_EgrisiDogrusuDesifresi_03092012.pdf

xx Milli Eğitim Bakanlığı, 2010-2011 okulu terk ve (ikinci dönem) devamsızlık, 2011-2012 yılı okul terk ve devamsızlık

verilerini henüz paylaşmadığı için, mevcut en güncel rakamlar olan 2009-2010 yılı verileri kullanılmıştır.

xxi ERG (2011). *Türkiye'de eğitim sisteminin öncelikli sorunları ve ilinizde eğitimin durumu*. İstanbul: ERG.

BANKALAR CADDESİ
MİNİNERVA HAN NO 2, KAT 5
KARAKÖY 34420 İSTANBUL

T +90 (212) 292 05 42
F +90 (212) 292 02 95

erg.sabanciuniv.edu

Eğitim Reformu Girişimi (ERG), çalışmalarını iki öncelikli amaç doğrultusunda sürdürüyor. Bunlardan ilki, kız ve erkek tüm çocukların hakları olan kaliteli eğitime erişimlerini güvence altına alacak ve Türkiye'nin toplumsal ve ekonomik gelişimini üst düzeylere taşıyacak eğitim politikalarının oluşmasına katkıda bulunmaktadır. ERG'nin katkıda bulunduğu diğer başlıca alan ise eğitime ilişkin katılımcı, saydam ve yenilikçi politika üretme süreçlerinin yaygınlaşmasıdır.

ERG, bu amaçlara yönelik olarak araştırma, savunu ve eğitim çalışmalarını "herkes için kaliteli eğitim" vizyonu doğrultusunda sürdürüyor.

